

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
177

פרשת צו-פרה

היא העולה

זאת תורת העֶלָה היא העֶלָה (ו, ב). בתרגום יונתן תרגם, זו תורת העולה הבאה לכפר על הרהורי הלב, היא העולה שנעשתה כעולה שהקריבו בהר סיני. והוא כנאמר בפרשת עולת התמיד (במדבר כח, ו) "עולת תמיד העשויה בהר סיני", ודרשו בתורת כהנים (פ' צו, פ' יא, פי"ח) שהקיש בזה הכתוב עולת תמיד לעולת הר סיני, ללמד שטעונה כלי לקבל הדם כעולת סיני.

היא עולה ראשונה

ולכך קָרְבָה עולת התמיד תחילה לכל הקרבנות דבר יום ביומו, כמו שלמדו זאת בברייתא במסכת פסחים (דף נח ע"ב) וימא (דף לד ע"א) ובבא קמא (דף קיא ע"א) ומנחות (דף מט ע"א) מהנאמר בה (ו, ה) "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה וביער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר וערך עליה העולה", מכאן שלא יאה דבר קודם לתמיד של שחר.

וכמו שדרש רבא שלכך הדיגשה תורה 'העולה', לומר שהיא עולה ראשונה, ופירש רש"י (בפסחים שם) שהחשיב המקום לקרבן העולה בכך שכתובה היא ראשונה לכל הקרבנות בפרשת פינחס, וטעם נוסף כתבו תוספות (ביימא שם) שהוא מפני שהיתה היא ראשונה לכל קרבנות ציבור כשקרבה בסיני (לדעת בית הלל במסכת חגיגה דף ו ע"א), וטעם נוסף כתבו (בב"מ נה ע"א ובמנחות מט ע"א) שהוא מפני שהיתה עולת תמיד ראשונה לחינוך המזבח, כמובא במשנה מנחות (ד, ד) שאין מחנכין את המזבח אלא בתמיד השחר.

מצווים ועושים

וביאר בספר בדרך אלשוך (דף מא ע"א) שלכך נצטוו משה ללמד לישראל פרשת העולה כפי שהקריבו בסיני, על אף שכבר היה מוחזק דיני העולה בידיהם מאבות אבותיהם, שהרי כבר בצאת נח מהתיבה נאמר (בבראשית ח, כ) "ויבן נח מזבח לה'... ויעל עולות", אלא שרצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהיו מצווים ועושים, כמו שאמר רבי חנינא במסכת קידושין (בדף לא ע"א) שגדול המצווה ועושה משאינו מצווה ועושה.

וזוהי מהות מתן התורה בסיני, שאין די במה שקיבלו ישראל מאבותיהם דרך התורה ונתיבות האמונה כענין "שמע בני מוסר אביך" (משלי א, ח), וכפי שאמרו אז "נעשה ונשמע" (שמות כד, ז), אלא כפה עליהם הקב"ה בסיני ההר כגיגית, כמו שאמר רב אבדימי בר חמא בר חסא במסכת שבת (בדף פח ע"א), בכדי שיקבלו התורה כמצווים ועושים.

והעולה על רוחכם

ולכך נרמז הדבר בדיני העולה שקיימה מיד בסיני כמצווים ועושים, כי עבודתה ראש היא לכל עסק עבודת הבורא ב"ה וקיום מצוותיו, שתלוי הכל כפי טהרת המחשבה הגלויה לפני יודע תעלומות, ובה נמדדת היראה האמיתית מפניו. שהרי מכפרת היא העולה על הרהורי הלב, כמו שדרשו זאת בירושלמי יומא (פ"ח ה"ז) ובתנחומא (צו, ג), וכן הוא בויקרא רבה (ז, ג) ובתנחומא (לך לך, י) בשם רשב"י, שעל כך נאמר ביחזקאל (כ, לב) "והעולה על רוחכם", שמכפרת העולה על 'רוחכם', היא מחשבת לבבכם, וכן נאמר באיוב (א, ה) "והשכים בבוקר והעלה עולות מספר כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבכם".

ושם בתנחומא מובא עוד, שמפני שהרהר אברהם שמה נטל כל שכרו

במה שהצילו הקב"ה במלחמת המלכים, לכך ציווה לו להקריב את יצחק לעולה ויכפר על הדבר. וכענין זה אמרו בזוהר נח (בדף ע ע"א), שלכך הקריב נח עולות בצאתו מן התיבה, לכפר על שהרהר בהיותו בתיבה במידותיו יתברך, שמה פקעה זכותו בכך שהכניסו הקב"ה לתיבה, ולא ינצל חלילה. וכן מובא בזוהר שמיני (בדף לח ע"א) שְׁאִיל העולה של ימי המילואים בא לכפר על אלו שלא חטאו בעגל, אבל הרהרו ביופיו.

כליל לה'

וכבר אמרו בתנחומא (צו, א) שלכך נקראת שמה 'עולה', שעליונה היא מכל הקרבנות מפני שעולה על מוקדה כליל לה' שהוא עליון על כל, ואין בריה הטועמת ממנה, וביאר הרמב"ן (ויקרא א, ד) שלכך מכפרת היא על הרהורי הלב שאין מכירים אלא הקב"ה. ובאמרי נועם (הקדמון, פ' צו) ביאר זאת עוד, שלפי שבאה המחשבה מצד הנפש השכלית העליונה מכל חלקי הנפש, לפיכך צריכה היא כפרה בקרבן עליון מצד שכולו לגבוה, וכן מצד שהוא תחילת כל הקרבנות, כנח שהקריבה בצאתו מהתיבה ומשה בסיני כאמור.

על מוקדה כל הלילה

וכתב הספורנו (ויקרא א, ב) שכן הוא בכל חלקי האימורים והמנחות העולים למזבח, שבאים הם לכפר על חלק המחשבה השייך לאותו החטא שבעבורו קרב אותו קרבן, שלכפרת הרהור הלב שבזה, בא אותו החלק העולה בלהב המזבח. וכבר אמרו בתיקוני זוהר (בתיקון כא, דף מט ע"ב ובתיקון סט, דף קז ע"ב) שלכך עולה 'הלב' כאותיות 'להב' המזבח, לרמז ל'הבל' הלב של השכינה הקדושה, שעל ידו עולים כל התפילות לפני קוב"ה, וכענין "מי זאת עולה מן המדבר" (שה"ש ג, ו).

ולכך אמרה תורה (ויקרא ו, ב) "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר", ודרשו מכך במסכת מגילה (בדף כא ע"א) שהקטר חלבים ואימורים כל הלילה, וביארו הריקאנטי ורבינו בחיי (ו, ב) שהוא בכדי שתהיה הכפרה בלילה בזמן שמצויים ההרהורים חלילה, וכנאמר במיכה (ב, א) "הוי חושבי און ופועלי רע על משכבותם".

עולת תמיד

ואמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רמז ע"ב) שכפרת המחשבה הוא מצד המלכות הנקראת 'עולת תמיד', שעולה היא תמיד עד למחשבה עילאה, בסוד הכתר העליון, ובה ועל ידה יורד ונשפע אור הכתר עד ללב לכפר ולטהר המחשבות כולם.

ובזוהר חדש צו (בדף נו ע"א) מובא עוד, שכנגד סוד ה'מחשבה' שבצד הקדושה, ישנה גם גם ל'מחשבה' שבסטרא אחרא, שהיא מחשבה רעה, וכאשר נטמא האדם בהרהורים רעים נדבק הוא באותה המחשבה הרעה, וכאשר מקריב הוא את העולה וּמְסָה מחשבתו לקדושה, עולה עשן קרבנו מהמזבח לאותה המחשבה הרעה לזונם כדי חיותם בצמצום, שלא יטלו חלק בקדושה חלילה, ולאחר מכן עולה זה העשן לזון לכל כוחות הקדושה כפי חלקם הראוי להם, ומתדבקים העולמות כולם במחשבה הקדושה העליונה. ולכך היתה קָרְבָה העולה בעיקר בלילה כאמור, כי אז הוא זמן שליטת בעלי הדינים מהסטרא אחרא, ואז הוא העת לתת להם חיותם בצמצום ולא יבואו ליטול יתר מהראוי חלילה.

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

לירן כתריאלי בן חנה, אייל כהן בן פנינה, פבל נסים בן מרינה, יוסף בן אלישבע הדסה לזיווג הגון: נתנאל בן סיגל, אוריאל בן לאה. להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.5995991

לעילוי נשמת

רה"י רבינו חיים פנחס שיינברג
בן הרב יעקב יצחק צ"ל,
חיבה בת זיוה.

קרויים חיים

ובקלקול המחשבה נמשך על האדם טומאת מת מצד המחשבה הרעה דסטרא אחרא, וכמו שביאר העקידת יצחק (שער עט) שלכך דווקא בנפש ישראל נאחזת טומאת המת ביותר, מפני שורש קדושת המחשבה הנתועה בהם, ובכל עת שהולך האדם בדרך הרשעה חלילה, קרוי הוא מת מצד זה, כמו שאמר רבי חייא במסכת ברכות (בדף יח ע"ב) שרשעים בחייהם קרויים מתים, כי גם בחייהם טמאים הם ומטמאים כמתים מצד קלקול המחשבה. אמנם צדיקים אף במיתתם קרויים חיים, כי תמיד מטהרים הם ומקדשים את מחשבתם, ובכך אין נדבקת בהם רוח הטומאה לעולם, ולכך אף במיתתם נחשבים הם לחיים, מצד קדושת נפשם שנצחית וקיימת היא לעולם.

טהרת פרה

וכתב עוד, שזהו סוד פרה אדומה שבאה לכפר על מעשה העגל כמו שאמר רבי איבו בתנחומא (חוקת, ח) ובבמדבר רבה (יט, ח), שעיקר הדבר הוא לכפר על קלקול ה'מחשבה' שהוא שורש כל החטאים, ומתוך שמצרף ומזקק את האדם את מחשבתו ה'פרה' ורבה ומקלקלת את האדם בכל מעשיו חלילה, יבער מקרבו את כל החטאים כולם. וזאת רמז והזהיר הכתוב 'זאת תורת העולה היא העולה... ואש המזבח תוקד בו', שראשית לכל צריך האדם לטהר את מחשבתו מתוך שיגיביר בקרבו את להב הלב אל הקדושה, כענין "רשפיה רשפי אש שלהבת ייה" (שה"ש ח, ו), שזהו כענין קרבן העולה כאמור.

במקום החטאת והאשם

ועוד כתב, שצריך שידע ויבין האדם, שכפי שירא וחרד הוא מעשות מעשה אסור, כן טומאת המחשבה גדולה מאד וצריך להשתדל בה מאד כענין המעשה ממש, וכנרמז בכתוב "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת" (ויקרא ו, יח), וכן "במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם" (ויקרא ז, ב), שכפי שמתוודה הוא ומתחרט בקרבן החטאת והאשם הבאים על מעשיו, כן יש לו לשוב לפני הבורא ב"ה ולהתוודות על ענין מחשבתו, וכפי שיזדרז ויתקומם בענין קרבן העולה על האש, היא המחשבה ה'פרה' ורבה, כן ישחוט את שני בניה אלה כחטאת וכאשם.

וכן כתב הנועם אלימלך (פ' צו) על מה שכתוב "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת לפני ה'", שבא לרמוז שכל דבר ודבר שיש בו נדנוד חטא, אף שאינו אלא כדוגמת הרהור הלב העולה ובה עליו, יהא נחשב בעיניך כאילו עברת על חטא שיש בו חיוב חטאת, שהרי עולה הפגם 'לפני ה' למעלה, ולכך דע לפני מי חטאת ועד היכן הפגם הולך חלילה.

אָן אַם ראיית

ובזה מתקיים בנו הכתוב (במדבר כג, כא) "לא הביט אָן ביעקב ולא ראה עמל בישראל", ש'אָן' הוא מחשבה רעה, כמו שדרשו במסכת קידושין (בדף מ ע"א) ובירושלמי פאה (פ"א ה"א) על מה שכתוב (בתהלים סו, יח) "אָן אַם ראיית בלבי לא ישמע ה'", שאין מצרף הקב"ה לישראל מחשבה רעה למעשה, אמנם כתב השל"ה (עשרה מאמרות מאמר ט, רכג) שעל אך שאין הקב"ה פוסק מחשבה זו כמעשה, עם כל זה רואה הוא אותה דרך 'ראיה', אף שאין מביט בה 'הבטה' גמורה שמשמעותה יותר מ'ראיה' בעלמא כמו שכתב רש"י (בבמדבר כא, ח), וכאשר אין מעמיק האדם במחשבת העבירה שנחשבת היא בזה כדרך 'ראיה' ולא 'הבטה', הנה בזה 'לא ישמע ה'', שאינו סובר זאת למעשה, אבל על פנים יודע הוא ממחשבות אלו כי המה הבל.

קשים הרהורי עבירה

וכאשר מעמיק מחשבו חלילה ומתאמץ במחשבה זו ומתלהב ומתחכם לחשוב תחבולות, על זה אמר רב נחמן במסכת יומא (בדף כט ע"א) שקשים הרהורי עבירה מעבירה, והוא מפני שפעולת העבירה הוא במעשה גשמי, אבל הרהורי עבירה פוגמים במקום גבוה יותר חלילה, בסוד המחשבה.

לא הביט אָן ביעקב

אמנם כאשר מתגבר אדם לטהר מחשבתו ולירא מפני יודע מחשבות הרואה ומביא לכל חדרי פנימיותו, ואין נסתר ממנו, שהוא יראת שמים אמיתית כמו שפסק הרמ"א בריש השולחן ערוך (סי' א סעיף א), הנה בזה 'לא הביט אָן ביעקב' ולא ראה עמל בישראל', שאף בסוד ההבטה ראויים ישראל לפניו יתברך ומתפאר ומשתעשע מאד בזה, כי בכך ניכרת הנאמנות והברית הנצחית של ישראל עימו, ובה מתגלה לעין כל ש"ה' א־להיו עימו ותרועת מלך בו".

ובסידורו של שבת (שורש ו' ענף ג, עלה יח) כתב שבזה נתקן האדם בכל מידותיו ומעשיו ונעשה הוא ל'אשה ריח ניחוח לה', והוא עיקר העבודה, כי כל עוד לא עקר האדם הרהורי הלב הרעים מליבו, קרוב הוא לחזור חלילה לסורו, ולכך גדולה מעלת העולה מכל הקרבנות כולם.

לא תחמוד

ועיקר הדבר הוא בשב ואל תעשה, שישתדל לשמור מחשבתו שלא ליתן לכל מחשבה רעה ליכנס בה, הן כל מחשבת איסור חלילה, והן מחשבות לא טובות על ה' ב"ה ועל עמו. כי מובא בזוהר חדש כי תשא (בדף נה ע"ב) שעיקר קדושת המחשבה נעוצה בלאו האחרון מעשרת הדברות 'לא תחמוד' הכלול מכל עשרת הדברות, והוא כנגד המחשבה העליונה שבכתר (כמבואר בעץ חיים שער נ, ד ובהקדמת שער המצוות), ועל זה צופה הקב"ה בכל אדם מי הוא שיקריב לו דורון מנדיבות ליבו ויעלה לפניו מחשבתו כעולה תמימה, ומתוך שנהנה הוא בלאו זה נחשב הוא כדבק בכל המצוות כולם, כי בזה תלוי הכל.

וזרקתי עליכם מים טהורים

ועיקר הדבר הוא כפי שמכוין האדם ליבו לכך, כמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות (יא, יב), שהמכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות, שהן מחשבות הָאָן ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, הרי הוא אומר (יחזקאל לו, כה) "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם".

אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל

ובזכות זה יבוא לציון גואל במהרה ויבנה הקב"ה חומות ירושלים, כמו שדרש רבי אבא בר יודן בילקוט שמעוני (ויקרא רמז תעט) מה שכתוב 'זאת תורת העולה', משל למלך שכיבדו אוהבו בחבית של יין ובכלכלה של תאנים, אמר לו המלך, וכי זו היא דורון. אמר לו אוהבו, אדוני המלך, לפי שעה כיבדתי אותך באלו, אבל כשתכנס לפלטיין אתה יודע במה אני מכבדך. כך אמר הקב"ה למשה 'זאת תורת העולה, היא העולה', ואמר משה לפניו, ריבונו של עולם, לפי שעה הקרבתי אותה, אבל כשתיטיב 'ברצונך את ציון ותבנה חומות ירושלים, אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים" (תהלים נא, כ-כא).

וביאר הכלי יקר (ויקרא ו, ב) שלמד זאת רבי אבא בר יודן מהנאמר בהמשך הכתוב 'היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר', שבגלותינו בעולם הזה הנמשל ללילה, בעוד שמסובך האדם בחשכת חומר, אז אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אבל כשיעלה בוקר הגאולה הנה אז יוסר לב האבן מקרב ישראל, ו'אז תחפוץ זבחי צדק, עולה וכליל' הבאים דרך נדבה ודורון, ויטהרו הלבבות כולם באור קדושת המחשבה הטהורה.

"גל נעול מעין חתום" (שה"ש ד, יב)

משיעור יום ה' שמות תשע"א ויום א' מטות מסעי תשע"ב

א

והגם שכל חייו לא ראה את השי"ת, הנה כאשר בא ומסתלק מן העולם רואה הוא בחוש לכל גילוי הא־להות ואמיתות התורה והצדיקים, וכך הוא הדבר בענין הציפיה והאמונה שבכל רגע יכולים אנו להיגאל גאולת עולמים, שעל אף שיכולים אנו להיות כסומים בכל חיינו, הנה כאשר תבוא ותצמח קרן גאולתנו יהיה הדבר לגילוי הא־להות והכרת אמיתות

הנה כיום השתרש השקר בעולם, ומחמת זה השקר שמלא את הכל אין מקום להתחדשות האמונה המוחשית שיכולים אנו תיכף להיגאל גאולת עולמים. וענין זה שמסמא השקר את עיני העולם מהמחשבה והציפיה לגאולה הקרובה, הוא כסימוי עיני האדם מהיום האחרון, שהרי ביום האחרון גם האדם הרחוק ביותר רואה את הא־להות בעיניו,

מציאותו יתברך, ותתגלה השכינה ותתבטל כל מחשבת הבריות שהיו בה בתחילה.

וכך הצדיקים שיש להם ציפיה לגאולה, עליהם נאמר על עת צאתם מהעולם "ותשחק ליום אחרון" (משלי לא, כה), כמובא בתנחומא (בראשית, א) ובראשית רבה (נט, ב) ובשמות רבה (נב, ג), ועיקרו נאמר על יום הגאולה שיקויים "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון" (חגי ב, ט), כי הוא התגלות מיתוק מידת הדין שכנגד יצחק כמובא בזוהר מצורע (בדף נד ע"א), שבזכותו תבוא הגאולה כמו שאמרו במסכת שבת (בדף פט ע"ב), ועל זה נאמר 'ותשחק ליום אחרון', שיתקיימו אז ברכותיו שבירך והשפיע ליעקב כמובא בזוהר וישלח (בדף קעב ע"א).

וכשם שהתגלה צדקות השי"ת בלידת יצחק שפקד הקב"ה את שרה וביטל לכל הכופרים שבאותו הדור שהיו אומרים על אברהם פרדה עקרה שאינו יכול להוליד כמו שאמר רבי יהודה בר סימון בבראשית רבה (נג, י), כך יפקוד הקב"ה את ירושלים ותתגלה צדקת השי"ת, כמו שאמר הקב"ה (בישעיה נו, א) "כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות", שמתוך ישועת ועליית גילוי השכינה תתגלה צדקת ה' וגודל מידת רחמיו בכל הדינים ומאורעות והרפתקאות ישראל בכל משך זמן הגלות, ולכך השחוק שיהיה לעתיד הוא כנגד יצחק שהוא מרכבה למידת הדין ופחד יצחק, וקרוי על שם השחוק כמובא ברש"י (בבראשית כ, א).

ב

והצדיקים חיים הם תדיר את מצב השכינה בשמחתה ובעלייתה בשבת קודש בראשי חודשים ובימים טובים ובכל זמן שיש נייחא לשכינה, ומאידך בכל זמן הגלות מצפים הם על ישועתה וישועת ישראל וכבוד שמים, וזהו כל כוונת מחשבתם ורצונם בכל מחשבה דיבור ומעשה, כי ענין הציפיה לגאולה והאמונה בכך שלזה הקב"ה מצפה יותר מכל, היא תכלית כל התורה ועבודת השי"ת, שירצה האדם בגילוי הכתר של אדונו ובגילוי מלכותו.

וכאשר חי האדם את האמונה והציפיה לתכלית זה הנה בזה קשור הוא במדרגות הרוח והנשמה, ונמשכת לו חיותו משורשו, וניצל בזה מענין הנאמר כמה פעמים בתורה "ונכרתה הנפש ההיא" על העובר על מצוות ה', שנכרתת הנפש ממדרגת הרוח והנשמה כמובא בזוהר תרומה (בדף קמב ע"ב), שעיקר הדבר הוא שמתנתק האדם חלילה ממקור האמונה ומקור החיים, שהם גילוי החסד והרחמים. כי כאשר אינו מאמין שצריכים אנו להיגאל ולראות בתכלית שלשמה ברא הקב"ה את העולמות כולם ולגלות לכל צדקת השי"ת, הנה בזה מנתק את שורשו ממדרגות אמיתיות שהיה קשור בהם בתחילה, שהם רוח ונשמה, וכענין שכתוב (משלי יט, ב) "גם בלא דעת נפש לא טוב".

ג

והנה הרוח היא מידת מלכות המגולה בתרי נוקבי דפרדשקא כמובא בספרא דצניעותא שבזוהר תרומה (בדף קעז ע"א), ומשמעות הדבר שכאשר אין לו התקשרות במדרגת הרוח אינו יכול להתפלל ולעורר רחמים, וכאשר אין לאדם תפילה בידו, הרי שבזה מנותק הוא חלילה מהרחמים, כי עיקר ענין התפילה הוא 'רחמי' וגילוי הרחמים מרום המעלות שבמידת הכתר, כי גילוי מלכות הכתר העליון הנקרא 'עתיק' הוא בחוטם כמובא שם בזוהר, שזו מידת התפילה התלויה בחוטם, שעל ידי התפילה מתמתק הדין וסר חשכת הגלות, כנאמר על עת הגאולה (בישעיה מח, ט) "למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטם לך לבלתי הכריתך", שממתקת היא כל הדינים ומקרבת את הגאולה בין כך ובין כך, כמו ששפט ואמר עתניאל בין קנו לפני הקב"ה, רבון העולם, כך הבטחת את משה, בין עושין רצונך בין לא עושין רצונך אתה גואלם, שנאמר (שופטים ג, י) "ותהי עליו רוח ה' וישפוט את ישראל", כמובא בשמות רבה (ג, ב), היינו שהיה לו רוח גבורה לדון לפני הקב"ה בתפילה להחשת הגאולה.

וזהו שנאמר (בשמות ו, ט) "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה", שמחמת שלא שמעו אל משה, שהוא הדעת כמובא בזוהר פקודי (בדף רכא ע"א), לא האמינו בגאולה, ולכך נעשה ניתוק בין הרוח לנפש ובאו לכדי 'עבודה קשה', היינו שהיית נפשם קשה ולא ממותקת על ידי הרצון לגאולה, ולא יכלו להתפלל, וכנאמר 'גם בלא דעת נפש לא טוב', שבלא ה'דעת' שהוא משה לא יכלו להאמין בגאולה השלימה, ומתוך כך נעשו כענין 'נפש לא טוב', שנכרתה הנפש ממדרגות הרוח והנשמה כאמור.

ד

וכן ענין ה'נשמה' היא מדרגת האמונה מתוך הביטול הגמור להנהגת השי"ת, בדבקות הדעת תמידית בגדולת הבורא ב"ה והשענות ובטחון עליו, אך כל זה הוא כאשר יש לאדם אמונה בתכלית ונצחיות היום האחרון, היינו שיש בו התגלות המדרגה הראשונה שהיא 'נפש', שמשמעותו הוא שיש בו אמונה בגאולה ורצון להגאל, ומתוך כך בא לכוונה אמיתית בכל עבודתו לשם גילוי רצון זה הנקרא 'כתר דנפש', כלומר שהוא התגלות פנימיות ומדרגת ה'כתר' שב'נפש' הנקראת 'אנכי' וכנגד שם אה"ה כמובא בזוהר חדש יתרו (בדף מח ע"ב), והוא בסוד מה שאמר רבי יוחנן במסכת שבת (בדף קנ ע"א) ש'אנכי' נוטריקון 'אנא נפשית כתבית יהבית', שהוא גילוי הנפש שמצד מידת המלכות כמובא בדברי רבנו האר"י בשער הפסוקים (פ' יתרו), והוא גילוי אמונה השלימה ביציאה מהגלות על ידו יתברך בעצמו, וכענין (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים".

ונרמז הדבר עוד בתיבת 'אנכי' העולה כמנין 'כסא' כמו שאמר רשב"י בתיקוני"ז (בתיקון כא, בדף נו ע"א), כי ה'כתר' והרצון שבמדרגת הנפש כאמור, הוא הכסא והמרכבה לכל הארת הרוח והנשמה שמצד מידת המלכות, אך כאשר אין האדם מאמין בתחיית המתים והטוב הגמור המעוּתד על ידי הבורא ב"ה בכל תכלית בריאת העולם, הנה בזה הוא כורת חלילה את נפשו מהארת הרוח והנשמה ולא יקום בתחיית המתים כמובא במגיד מישירים (כפ' מקץ).

וכאשר נתעוררה עת דודים להוציא את ישראל ממצרים, היו צריכים תחילה לתקן את מחשבתם בדבר האמונה בגאולתם השלימה, ובסוד "מי זאת עולה מן המדבר" (שה"ש ג, ו) היינו שעלו נפשית להיות קשורים במדרגת הרוח והנשמה. וזהו 'מי זאת', ש'מי' היא מדרגת הנשמה, ו'זאת' היא מדרגת הנפש, וכמו שאמר רבי אלעזר בהקדמת הזוהר (בדף י ע"א) 'מי זאת כללא דתרי קידושין דתרי עלמין בחיבורא חדא וקישורא חדא', היינו ש'מי' היא הבינה ו'זאת' היא המלכות, ויחדיו הם שני מיני קדושות המחוברות וקשורות יחד (כי מלכות נקראת 'קדש' סתם, והבינה נקראת 'קדש קדשים'), היינו שעלתה מדרגת הנפש עד מדרגת הנשמה להיות קשורה בה כאחד.

וכל זה מפני שהיו צריכים לקבל את התורה מצד מדרגת הנשמה ועולם הבינה, כי שם הוא שורש מחצבת נשמתם של אותו הדור כמו שאמר רשב"י בזוהר בראשית (בדף כא ע"ב), כי היו שייכים לגילוי הדעת של משה שהוא גילוי מצד לאה כמבואר בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער לב, א), כי היו דור של גאולה, ולכך היו מוכרחים לבוא להתקשרות ה'נשמה' שמצד הבינה בכדי לבוא לקבלת התורה, וכל זה היה מתוך אמונתם בגאולה לבד כפי שדבקו בדעתו של משה כאמור, וכן הוא בגאולה העתידה, וכמו שדרש רבי יהודה בזוהר וישלח (בדף קע ע"א) מה שכתוב על דור המדבר "מי זאת הנשקפה כמו שחר" (שה"ש ו, י) שאלו הם ישראל בעת שיבוא הקב"ה להקים ולהוציאם מהגלות.

ה

והנה כל קבלת התורה תלויה היא בדבר זה, כי יכול האדם לבוא אל התורה ולעמול בה, אמנם אין נקרא זה שקיבל את התורה. כי יש תורה שהיא סמא דחיי, ויש תורה שהיא סמא דמותא כמובא במסכת יומא (בדף עב ע"ב), ואדם שרוצה לקבל תורה צריך שתהיה אזנו קשובה אל

לאמיתתה אלא לעוסק בה לשמה, שהוא מתוך אותו הרצון והאמונה בתכלית הנצחי והגאולה.

ז

וכלל הדבר, שכל מה שצריך לצפות האדם בכל עבודתו את השי"ת הוא על ענין הגאולה, כי כל התורה והעבודה של האדם היא מצד מדרגת ה'נפש', שיבוא לתכלית שלימות הנפש, וכענין הכתוב (דברים ו, ה) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך", ועיקר הדבר הוא שידרוש תמיד אחר פנימיות מדרגת ה'נפש' שהיא מדרגת ה'כתר' והרצון כאמור, ובזה יבוא למדרגה אמיתית של תורה ותפילה.

וזוהי משמעות הציפיה לבית המקדש, ולכך מתייחדים ומתאבלים אנו על כך בימי בין המצרים, לעורר בנו הציפיה והתשוקה להשיב בקרבנו דעת זו שאבדה ונשכחה מאיתנו בכל השנה כולה, כי באמת בכל השנה צריכים אנו לבקש ולצפות שלא נשוב חלילה להיכנס לימי בין המצרים וימי החורבן, אלא ירחם הקב"ה עלינו ויראה לנו את אור השחר, הנמשך מפקידת אברהם ושרה שצפו והתבוננו על פקידת ירושלים כאמור.

ועיקר הדעת שיתפוס האדם מכל האמור הוא שבכל צער שיש לו יזכור בגלות השכינה הקדושה, שהיא השורש לכל מאורעות העולם בכלליות וכל מאורעותיו בפרטיות, וישתף שם שמים בצערו, היינו שבאמת היה ראוי שיתפלל אך על השכינה לבדה, אמנם לא כל אדם נמצא במדרגה של שמיעה לקולו של משה, מפני שנמצאים כיום הכל במקום של קוצר רוח ועבודה קשה, ולכן זאת יעשה ויחיה האדם, שיזכור שעיקר הפקידה והישועה היא הזכרון והאמונה בגאולה והציפיה אליה.

ח

כי יוכל אדם לעשות כל מה שעושה ללא שינוי, אך באמת באחרית כל עבודתו ומעשיו ישנה לפני המקום ב"ה רק את הרצון והמחשבה בכל מה שעושה, וכאשר יתן דעתו על הדבר בוודאי יהיה שינוי גדול בכל עבודתו ומעשיו, ועל אף שבחיצוניות אין נראה הדבר, מכל מקום בפנימיות ישנה עליה גדולה לכל עבודתו. ולכן ישנו הפרש גדול ועצום בין אדם שיש לו אמונה וציפיה על התכלית הנצחי הזה, שכל עסק שלו בלימוד תורתו וכל תפילה שפותח הוא את פיו לפני השי"ת הוא ענין אחר לגמרי, ועליו נאמר 'היא העולה', שלזו התורה והתפילה יש עליה כראוי.

ולזה תיקנו לנו חכמים במטבע נוסח ברכות התורה לומר 'ונהיה אנחנו וצאצאנו וכו' כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', בכדי לתת לנו תקוה שבכל יום יכולים אנו לזכות לתורה לשמה ממש. ותלוי הכל בכך שלא יזלזל האדם בעצמו חלילה, אלא ידע מכח פעולותיו ויכולתו לעשות להשי"ת נחת רוח בכל יום מחדש. כי לחקור את הרע ולעמוד מולו זה אין בכוחנו כלל, אמנם להביט בטוב ולהגביהו ולרוממו, זה ישנו בכוחנו, וצריך האדם שינסה לחשוב ולהתבונן בכך שהיתה שכינה בקודש הקדשים, וכיום אחר החורבן הולכת היא מאחד לאחד ומחפשת אחר אותו האדם שיש לו רצון וכונה אמיתית ונכונה בתפילה ובתורה ועבודת השי"ת.

וכאשר יש לאדם ערך לתורה שלו ומאמין שיש בכוחה להעלות את כל מלכות דקדושה וכבוד שמים בכל העולמות, הנה בזה בעצמו הוא נותן כח בקדושה לעלות ולבוא לכדי גילוי, ובזה עולה הוא יחד איתה ונושע בגשמיות ורוחניות. כי אדם זה שאכפת לו ממלכות שמים הוא כבבת עינו של השי"ת, ומסובב הקב"ה לכל הבריאה שתהיה מסייעת ועוזרת אותו על כל עניניו ברוחני וגשמי.

דבריו של משה שבוודאי יש לנו תקוה אמיתית, וכל תכלית העולם היא להביא לכדי גאולתנו השלימה בבנין בית המקדש בגילוי כבוד ה' ב"ה ומלכותו. ולכן כאשר יש בו את מדרגת הנפש בשלימותה על ידי מדרגת ה'כתר שבנפש' שהוא גילוי פנימיות הנפש שמצד מידת המלכות כאמור, הנה בזה זוכה הוא לתורה, כענין 'אנכי' המרמז ל'אנא נפשית כתבית יהבית' כאמור, היינו שבזה שהשיג למדרגת 'אנכי' והכתר, בא לשלימות הנפש שהיא תורת ה', כי נעשה כענין 'כסא' למדרגות הרוח והנשמה.

וזה שנרמז בכתוב (ויקרא ו, ב) "זאת תורת העולה", שכאשר נעשה שלימות לנפש נקראת היא בשם 'זאת' הרומז לשכינה והמלכות כאמור, ונעשית 'תורת העולה', היינו שעולה הנפש להתחבר עם הרוח והנשמה, ומתוך כך כל אשר רואה האדם בלימודו הוא את מלכות ה', וכל מה שמחפש הוא בתורה הוא ענין זה, שהוא תכלית ונצחיות וגדולת ה' מתוך אמונה ויראה, כי משיג סמא דחיי שכל תכלית התורה היא להביא את האדם לכדי אמונה שלימה, שהוא ביטול מצד מדרגת הנשמה, ולדרך תפילה מצד מדרגת הרוח ותורה לשמה, ומצד מדרגת הנפש, וכענין 'זאת תורת העולה'.

י

וכאשר רק זוכה האדם לשמוע את קולו של משה, הנה בזה כבר נעשה לו פקידה בדבר גאולתו, ולאחר מכן עולה פקידתו זו לבוא לכדי גילוי שִׁנְאָל בפועל, וכענין הכתוב (שמות ג, טז) "פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים", ש'פקוד' הוא מה ששמעו את קולו של משה, ו'פקדתי' שבאו לכדי גאולה בפועל ובגילוי. כי כאשר יכלו וזכו ישראל במצרים לשמוע בקולו של משה, הנה בזה נפתח להם פתח אור כנקב מחט, כי אדם הנמצא בחושך מאירים לו תחילה מעט אור, עד שמגלים לו את האור בתוקפו האמיתי, ותחילת האור נקרא 'שחר', וכענין 'מי זאת עולה הנשקפה כמו שחר יפה כחמה איומה כנגדלות', ש'כמו שחר' הוא החושך המתגבר קודם אור הבוקר, ולאחר מכן 'יפה כלבנה', שהוא אור גדול יותר, עד שמפציעים קרני הבוקר ומאיר האור בתוקף כראוי, כמו שאמר כל זה רבי יהודה שם בזוהר וישלח (בדף קע ע"א).

ואור השחר הוא כנגד אברהם כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רמג ע"א), כי הוא שנתקיים בו מה שנאמר (ישעיה נח, ח) "אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח", כאשר פקד הקב"ה אותו ואת ושרה אחר זמן ארוך של חשיכה הרומזת לגלות, ובכוחו נמשכת הדרך לגאולת ישראל, שמראש ותחילת שורש תקומת זרע ישראל מאברהם אבינו כבר האיר וחקק בנו הקב"ה את האמונה בדבר פקידתו וישועתו, ולאחר מכן מאיר בנו הקב"ה אור גדול יותר ביצחק ושוב ב'יעקב' שאותיות שמו עולים 'יבקע', שבכוח של אברהם ניצח בעלות השחר לשרו של עשיו, ובכך הכין וסלל הדרך לגאולת ישראל כמו שאר הרעיא מהימנא שם בזוהר פנחס (בדף רמג ע"א).

כי מכוחו וזכותו של יעקב ראויים אנו לקבל את התורה שהיא סמא דחיי ונעשית היא כגן עדן לעוסק בה, וכפי שעולה שמו 'יעקב' כמנין 'גן עדן' עם חמשת האותיות כמובא בדברי רבנו האר"י בשער הפסוקים (פ' ויצא). וזהו מתוך שיחיה האדם את האמונה בגאולה, ובזה תהיה עליה גדולה לכל עסק תורתו, וכענין 'זאת תורת העולה, היא העולה' ודרש זאת הסבא בתיקוני זוהר חדש (בדף קלא ע"א) ש'היא העולה' בתפילת שחרית ו'היא העולה' בתפילת מנחה בכמה ריחין ובוסמין דגן עדן, והיא גן התורה שנאמר בה (שה"ש ד, יב) "גל נעול מעין חתום", ונקראת היא כך מפני שחתומה היא ואינה נפתחת ומתבארת

קחו חלק במפעל הקודש

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות **076.5995991** או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com